

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

KOMM. OG REG. DEP	
31 OKT 2005	
05 / 1594-44	
Ark.	650.0
Avd.	KO / KT / DV

Deres ref.
05/1594-2 DV

Vår ref.
200503535 UA HAA/ero

Dato
27.10.2005

Høring – NOU 2005: 6 Samspill og tillit – Om staten og lokaldemokratiet

Justisdepartementet viser til Kommunal- og regionaldepartementets brev av 2. mai 2005.

Vi har enkelte kommentarer knyttet til politiets rolle og oppgaver:

I vedlegg 6 på side 205 vises det til at *"den siste reorganiseringen og nye regionaliseringen av politiet (har) ført til en sentralisering av visse lokale funksjoner, og der man kunne tenke seg at kommunene så å si 'tok saken i egne hender' gjennom etablering av egen politivaktstyrke. Dette er de imidlertid legalt forhindrede fra å gjøre."*

Forholdet politi – kommune er et sentralt tema i St.meld. nr. 42 (2004-2005) om politiets rolle og oppgaver, og meldingen er klar på at et mer strukturert og forpliktende samarbeid er ønsket.

Dette fremgår blant annet i kapittel 6.6 om et lokalt forankret politi hvor det klart slås fast at et tettere samarbeid mellom politi og kommune er en forutsetning for et lokalt forankret politi.

Videre omtales samarbeidet politi – kommune nærmere i kapittel 7.4.1 om samvirke politi – kommune (kopi vedlagt). Her omtales følgende:

- Politimesteren skal ha årlig møte med den enkelte kommune
- Det skal være en lokal politileder i hver kommune som fremstår som koordinator for politiets arbeid. Lokal politileder skal opprettholde god dialog med kommunen, og blant

annet orientere kommunen om saker/temaer av interesse for kommunen, gi tilbakemelding om ressursituasjonen, planer og prioriteringer, tilstand, resultatoppnåelse etc. Slikt møte skal holdes minimum en gang i året

- Kommunen skal få anledning til å komme med synspunkter på politiets virksomhetsplan.

SLT-modellen omtales kort i samme kapittel. Gjennom SLT-modellen er det utviklet en modell for formalisert samarbeid lokalt, riktignok basert på frivillighet. I meldingen understrekes at politiet bør være representert med lokal politileder, og at politiet skal bidra til at modellen etableres og videreutvikles i kommunene.

Med hilsen

Harald Aass
seniorrådgiver

Er Toril Juul
rådgiver

utgangspunkt for aktiv kriminalitetsbekjempelse, effektive beredskapsmessige funksjoner og samtidig en styrking av publikums rettssikkerhetsmessige interesser. De skisserte tiltak for lensmenn vil styrke lensmannens posisjon som lokal myndighetsperson.

7.4 Politiets samvirke med andre aktører

På mange samfunnsområder skjer det i dag et utstrakt samvirke mellom offentlige myndigheter og private aktører. Politi- og lensmannsetatens ansvarsområder og oppgaveløsning står i så måte ikke i noen annen stilling, siden etatens virksomhetsutførelse i mange sammenhenger er avhengig av samvirke med mange forskjellige aktører.

Der annen myndighet og organisasjoner er tillagt oppgaver som berører politiets virkefelt, skal politiet samarbeide med disse så langt regler gitt i eller i medhold av lov ikke er til hinder for dette, jf. politiloven § 2 nr 6, jf. politiinstruksen § 2-2 nr. 6 og kapittel 15.

I mange sammenhenger har politiet og andre statlige og lokale kontrollmyndigheter sett fordel av tett operativt samarbeid. Dette gjelder ikke minst samordnede aksjoner mot bestemte målgrupper, hvor den enkelte deltagende myndighet har et sektoransvar. Som eksempel nevnes et gjennomført prøveprosjekt – Forebygging av økonomisk kriminalitet – SØK (samarbeid om forebyggende økonomisk kontroll), initiert av Justisdepartementet i samarbeid med Finansdepartementet, Skattedirektoratet og Toll- og avgiftsdirektoratet. I prosjektperioden ble 171 serveringssteder i Oslo besøkt gjennom 13 aksjoner. På operativt nivå deltok Oslo politidistrikt, Oslo kemnerkontor, Tollregion Oslo og Akershus og Næringssetaten. Blant de mange forhold som ble avdekket nevnes: Ikke bokførte spilleautomatinntekter, manglende omsetningsoppgaver, ikke regnskapsført omsetning, manglende arbeids- og oppholdstillatelse, beslag av ikke fortollet alkoholvarer, svart omsetning av øl og andre varer. Flere av sakene ble av den enkelte fagmyndighet senere fulgt opp, enten som straffesak eller administrativt.

7.4.1 Samvirke politi – kommune

Statlig politi

Ved politiloven av 13. mars 1936 ble ansvaret for norsk politi i sin helhet overført til staten. Før dette hadde det vært en ordning der utgiftene til

politiet var delt mellom stat og kommune. Bakgrunnen for å samle de økonomiske og tjenestemessige funksjoner på samme hånd var dels uklare og uoversiktlige ansvarsforhold knyttet til den tidligere organisasjonsmodellen.

Prinsippet om et statlig finansiert og ledet politi ble videreført ved lov nr. 53 av 4. august 1995 om politiet. I Ot.prp. nr. 22 (1994 – 1995) Om lov om politiet, side 12, skriver departementet:

«Dagens politiordning tar sikte på å forene kravet om enhetlig nasjonal ledelse og god ressursutnyttelse med ønske om en lokal nærhet og tilhørighet. Lensmannsetaten har i særlig grad ivaretatt disse verdiene. I de store byene har utviklingen de siste tiårene vært slik at kontakten mellom politiet og lokalsamfunnet enkelte steder ikke oppfattes som tilfredsstillende. Departementet vil sette mye inn på å gjøre kontakten bedre. God kommunikasjon mellom politiet og kommunale myndigheter er viktig. Kommunale myndigheter bør imidlertid ikke gis del i den direkte styringen av politiet. Styringen bør ligge der det budsjettmessige ansvaret ligger, ...»

Ansvaret for norsk politi skal fortsatt i sin helhet ligge til staten. Et kommunalt politi vil bryte med prinsippet om enhetspoliti. Det er imidlertid svært viktig at det er et godt og strukturert samarbeid mellom politiet og lokale myndigheter. Derfor vil vi her nærmere omtale samhandlingsrelasjonene mellom det lokale politiet og kommunen.

Samarbeid politi – kommune

Det er trekk i utviklingen de senere år som kan tyde på at kommunene i stigende grad føler at lokalbefolkningens behov blir tilsidesatt ved prioriteringer av polititjenester. Dette er uheldig. Som nærmere redegjort for i kapittel 6.6, er en videreutvikling av forholdet mellom politidistriktene og kommunen en viktig forutsetning for et lokalt forankret politi. Mange kommuner har allerede i dag et godt samarbeid med politiet, men dette samarbeidet kan fortsatt videreutvikles i en mer formalisert og forpliktende retning. Politimesteren skal ha årlige møter med den enkelte kommune sammen med lokal politileder, dvs den lokale lensmann eller politistasjonssjef.

Det skal være en politileder for hver kommune som fremstår som koordinator for politiets arbeid. Lokal politileder har et ansvar for å skape forståelse for felles ufordringer. Det er dessuten viktig for politiet å ha et godt samarbeid med kom-

munale etater som tar avgjørelser som kan ha betydning for politiet, eksempelvis skjenkerettsutvalg, bygningsråd, vegetater, skatteetaten, barnevernvakten etc.

Lokal politileder skal opprettholde god dialog med kommunen. Kommunen vil tidvis ha behov for orientering fra politiet om ulike hendelser i kommunen, være seg ulykker eller kriminelle handlinger. Likeså vil politiet kunne ha stor nytte av synspunkter fra kommunen på aktuelle forhold i lokalmiljøet. God kommunikasjon med kommunen kan bidra til å etablere forståelse for politiets innsats.

Politi- og lensmannsetaten må i langt større grad gi tilbakemeldinger til kommunen om tilstand og resultatoppnåelse. Rapporteringer om kriminalitetsbildet og utviklingen innen gjeldsordning og tvangsfullbyrdelse, sammen med andre temaer, vil være naturlige emner å orientere kommunen om minimum en gang i året. Slike møter gir etaten også anledning til å redegjøre for ressursituasjonen og hvilke planer og prioriteringer etaten har for kommende år.

For å gi kommunen en større påvirkningsgrad i utformingen av virksomhetsplan og aktuelle tiltak, kan kommunen også være høringsinstans før endelig plan vedtas. Det er viktig for politiets forhold til lokalbefolkningen at politiet har kjennskap til hvilke forventninger de har til politiet, samtidig som det også gir økte muligheter for samspill og påvirkningsmuligheter.

Politidirektoratet arbeider med en veileder for politiets samarbeid med kommunen og fylkeskommunen.

I Oslo er det som et forsøk åpnet for at kommunen administrativt kan utstede overtredelsesgebyr for å få til bedre håndhevelse av vedtektsbestemmelser som skal forhindre forsøpling med mer. Normalt vil slike tilfeller ikke være prioritert fra politiets side og anmeldelser blir sjelden fulgt opp. Departementet vil følge erfaringen fra prøveprosjektet, særlig med henblikk på videre oppfølging av Sanksjonsutvalgets innstilling, jf. nærmere omtale i Kap 7.1.2.

SLT-modellen

Samordning av Lokale kriminalitetsforebyggende Tiltak (SLT), er en modell for å samordne det kriminalitetsforebyggende arbeidet blant barn og unge. Målet er å få mer ut av allerede igangsatte tiltak ved at forskjellige aktører støtter og utfyller hverandres arbeid. Skal samordningsmodellen få den forebyggende effekt den er tiltenkt, så kreves det aktiv deltakelse fra politidistriktene, og politiet

bør være representert med lokal politileder. Politiet skal bidra til at modellen etableres og videreutvikles i kommunene.

Politidistriktenes deltakelse er viktig av flere grunner. For det første kan politiet gjennom sitt analyse- og registreringsverktøy, sine observasjoner og sine kontakter i barne- og ungdomsmiljøene både avdekke uheldige miljøer som er under utvikling og skaffe oversikt over den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten. Ut fra den samlede informasjonen kan politiet og kommunen i fellesskap analysere barne- og ungdomsmiljøene, og sette inn tiltak.

For det andre er politiets deltakelse viktig fordi nyrekruttering til en kriminell livsstil fremfor alt skjer i unge år, og gjerne før den kriminelle lavalder. Forskning viser at barn som allerede tidlig har alvorlige adferds-, konsentrasjons- og rusmiddelproblemer løper økt risiko for senere kriminell utvikling. Hovedtilnærmingen her vil være personorientert forebygging hvor målet er å gripe inn i årsaksforhold som antas å lede fram til negativ adferd. Politiets rolle blir primært å gjøre de andre deltakerne oppmerksom på unge med slik adferd, skrive gode situasjonsrapporter og ha en pådriverrolle for å bidra til at disse får nødvendig oppfølging av kommunen. Særlig viktig er det at politiet ivaretar opplysningsplikten i forhold til barnevernet, men også underretningsplikten til skole- og sosialmyndighet som følger av politiinstruksens § 15-1 siste punktum er viktig.

I stortingsmelding nr. 31 (2002 – 2003) Storbymeldingen, heter det på s 133 at

«... lokal tverretattlig samordning (skal) være et prioritert område. Lokale tverretattlige ordninger vil kunne bidra til å ansvarliggjøre alle aktører om det felles målet, og å effektivisere tiltakene. Et av de sentrale tiltakene er mer bruk av modellen «Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak» (SLT).»

SLT-modellen er tatt i bruk i over 140 kommuner. Noen steder har flere kommuner etablert et felles SLT samarbeid.

I boks 7.2 og 7.3 omtales kort et par konkrete eksempler på hvordan samspillet mellom politi – kommune kan organiseres.

7.4.2 Politiets samarbeid med andre nød- og beredskapssetater

En prioritert oppgave er å styrke samarbeidet mellom politiet, brannvesenet, helsevesenet og Sivilforsvaret. Samarbeidet skal vektlegge felles